

Dan Europe

Ministarstvo za europske integracije
Zagreb, 2002.

DAN EUROPE

Nakladnik:
Ministarstvo za europske integracije

Urednica:
Marija Pejčinović Burić

Izvršna urednica:
Ida Mahečić

Autorice:
Ksenija Brigljević
Ida Mahečić
Vinka Drezga

Prevoditelji:
Predrag Rugani
Marija Maras

Lektorica:
Alisa Kichl

Grafičko oblikovanje naslovnice:
Ian Borčić

Tisak i prijelom:
Multigraf d.o.o. Zagreb

ISBN: 953-7010-08-2

Naklada: 5000

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 061.1(4-67 EU) (091)

BRIGLJEVIĆ, Ksenija
Dan Europe / <autorice Ksenija
Brigljević, Ida Mahečić, Vinka Drezga> ;
prevoditelji Predrag Rugani... et al.>. -
Zagreb : Ministarstvo za europske
integracije, 2002.

ISBN 953-7010-08-2

1. Mahečić, Ida 2. Drezga, Vinku
I. Europska unija -- Povijest II. Vijeće
Europe -- Povijest

420425122

Poštovani čitatelji,

i ove godine Ministarstvo za europske integracije već tradicionalno od 4. do 11. svibnja obilježava Europski tjedan, inicijativu koju smo pokrenuli kako bismo proces približavanja Republike Hrvatske europskim integracijama učinili što bližim i transparentnijim njezinim građanima. Europski tjedan obuhvaća dva važna datuma suvremene europske povijesti: **5. svibnja, dan osnivanja Vijeća Europe**, i **9. svibnja, Dan Europe**, kojim se označava početak nastanka Europske unije.

Premda je ideja ujedinjene Europe prisutna u promišljanjima intelektualaca i političara već niz stoljeća, konkretan projekt europske integracije započeo je tek nakon Drugog svjetskog rata, s namjerom da se onemogući izbijanje novih ratnih sukoba na Starom kontinentu. Inicijativa za institucionalno povezivanje europskih država konkretizirala se osnivanjem dviju međunarodnih institucija ključnih za proces integracije: Vijeća Europe (5. svibnja 1949.) i Europske zajednice za ugljen i čelik, nastale na temelju čuvene Schumanove deklaracije objavljene 9. svibnja 1950. godine. Europska zajednica za ugljen i čelik bila je jezgra iz koje se kasnije razvila današnja Europska unija.

Budući da je europska integracija otvoren proces, u kojem odnedavna sudjeluje i Republika Hrvatska, razumljivo je da su i dvije temeljne institucije tog procesa, Vijeće Europe i Europska unija, prošle dug razvojni put od svojih početaka, prije više od pola stoljeća, do danas. Broj zemalja članica Vijeća Europe narastao je od prvotnih deset na četrdeset i tri, dok Europska unija danas obuhvaća petnaest zemalja-članica, a još trinaest zemalja ima status kandidata za članstvo. Ipak, jedna od konstanti europske integracije je temeljna važnost obiju ovih institucija - i Europske unije i Vijeća Europe.

Obzirom na to da je Republika Hrvatska članica Vijeća Europe još od 1996. godine, i da je potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Europskim zajednicama (2001. godine) otpočeo i proces približavanja naše zemlje Europskoj uniji, ovom publikacijom željeli bismo pridonijeti poznavanju okolnosti nastanka i razvoja tih dviju temeljnih institucija Europe u nastanku.

mr. sc. Neven Mimica
ministar za europske integracije

Sadržaj

Dan Europe	7
Biografije idejnih začetnika Europske unije	10
Odabrani tekstovi	12
Victor Hugo: Doći će dan	12
Govor Winstona Churchilla akademskoj mladeži u Zürichu	13
Izvadak iz Sjećanja Jeana Monneta	14
Schumanova deklaracija od 9. svibnja 1950.	16
Simboli europskog ujedinjenja	18
Kronologija stvaranja Europske unije	19
Važni datumi u povijesti Vijeća Europe	21

Dan Europe

Dan Europe, 9. svibnja, obilježava početak danas već polustoljetnog integracijskog procesa u zapadnoj Europi, tijekom kojeg je stvorena Europska unija u svom današnjem obliku. Tog je datuma 1950. godine objavljena poznata **Schumanova deklaracija**¹, koja se smatra prvim političkim dokumentom na temelju kojeg je započelo postupno povezivanje zapadnoeuropskih zemalja u geografski sve veću, a ekonomski i politički sve povezaniju cjelinu. Schumanova deklaracija definirala je prvobitnu jezgru tog povezivanja - sporazum između Francuske i Njemačke o objedinjavanju proizvodnje tada strateški važnih proizvoda, ugljena i čelika, u okviru i pod upravom jednog novog, naddržavnog tijela - Europske zajednice za ugljen i čelik, EZUČ (*European Coal and Steel Community*, *ECSC/Communauté européenne du charbon et de l'acier*, CECA).

Pozadina donošenja Schumanove deklaracije bila je ne samo ekonomski teška, već i politički neizvjesna situacija u Europi, tek izašlj iz Drugog svjetskog rata. Hladni rat između Istoka i Zapada prijetio je eskalacijom u oružani sukob s nesagledivim posljedicama, a položaj podijeljene Njemačke do krajnosti je zaoštravao odnose donedavnih saveznika - zapadne Europe i SAD-a, s jedne, te Sovjetskog Saveza, s druge strane. Uz to, strahoviti ljudski i materijalni gubici koje je Europa pretrpjela u dvama svjetskim ratovima te ekonomska kriza tridesetih godina dvadesetog stoljeća nalagali su što brže iznalaženje rješenja koje bi onemogućilo nove ratne sukobe na Starom kontinentu. Stoga je autor ove deklaracije, ministar vanjskih poslova Francuske Robert Schuman, a na prijedlog drugog značajnog francuskog političara tog doba, Jeana Monneta², te uz podršku kancelara Njemačke Konrada Adenauera, ključnom odrednicom deklaracije označio upravo objedinjavanje proizvodnje ugljena i čelika, u to doba temelja ne samo ekonomskog prosperiteta, već i vojne industrije. Prema Schumanu, bio je to "prvi korak prema europskoj federaciji". Značajno je napomenuti i to da je od samog početka pristup Ekonomskoj zajednici za ugljen i čelik bio otvoren i drugim zemljama, pa su tako u formalnom osnivanju ove zajednice, potpisivanjem **Pariškog ugovora** 18. travnja 1951. godine, sudjelovale, uz Francusku i Njemačku, i Italija, Belgija, Nizozemska i Luksemburg.

Otada, a na temelju Schumanova plana, proces europske integracije dobio je zamah: šest godina kasnije, 25. ožujka 1957. godine, **Rimskim ugovorima** šest zemalja potpisnica Pariškog ugovora osnovalo je još dva međunarodna tijela: Europsku ekonomsku zajednicu, EEZ (*European Economic Community*, *EEC/Communauté économique européenne*, CEE) i Europsku zajednicu za nuklearnu energiju (*European Atomic Energy Community/Communauté européenne de l'énergie atomique*, Euratom). U svakom od tri posljednja desetljeća dvadesetog stoljeća europska obitelj proširivala se novim valom pridruživanja. Tako su sedamdesetih godina članicama postale Danska, Irska i Velika Britanija, a osamdesetih mediteranske zemlje: Grčka, Španjolska i Portugal. Godine 1992.,

¹ Integralni tekst Schumanove deklaracije, str. 16

² Izvaci iz *Sjećanja* Jeana Monneta, str. 14

na sastanku u Maastrichtu, tadašnjih dvanaest članica Europske ekonomske zajednice **Ugovorom o Europskoj uniji** utemeljuje Europsku uniju. Važnost ovog ugovora je dvojaka: za zemlje članice Europske unije otpočeo je proces ekonomskog i monetarnog ujedinjavanja te formiranja zajedničkog tržišta, dok je za zemlje srednje i istočne Europe po prvi put otvorena mogućnost približavanja Europskoj uniji. Već tri godine kasnije, 1995., uslijedio je treći val proširenja: članicama Europske unije postaju Švedska, Finska i Austrija. Danas, uz petnaest zemalja članica, još je trinaest zemalja kandidatkinja u "čekaonici" za članstvo u Uniji.

Ovakav uspješan razvoj prvotne koncepcije ujedinjene Europe potaknuo je predsjednike država i vlada, okupljene na **Milanskom summitu** 28. i 29. lipnja 1985. godine, da, u znak sjećanja na povijesnu Schumanovu deklaraciju, proglase 9. svibnja **Danom Europe**.

Čitanje deklaracije 9. svibnja 1950. u Parizu

Premda je Schumanovom deklaracijom iz 1950. godine počela institucionalna povijest Europske unije, potrebno je ipak reći da je ideja ujedinjene Europe mnogo starija. Već je sredinom devetnaestog stoljeća Victor Hugo³ predviđao budućnost u kojoj će rat među europskim državama biti jednako nepojmljiv kao što je u Hugoovo doba bio nezamisliv sukob među pojedinim francuskim pokrajinama. Vizija europske integracije ponovo je aktualizirana nakon Prvog svjetskog rata, pa se ideja federalne Europe pojavljuje u deklaraciji koju je tadašnji francuski ministar vanjskih poslova Aristide Briand izložio 7. rujna 1929. na sastanku Lige naroda. Zagovornik ideje ujedinjavanja europskih država bio je i britanski premijer Winston Churchill, premda se tradicionalna britanska ideja ujedinjenih država Europe klonila federalizma, zastupljenog u kontinentalnom konceptu integracije. Međutim, upravo je Winston Churchill u svom govoru studentima züričkog sveučilišta, 1946. godine, predložio strukturu "Sjedinjenih Europskih Država" kao "sredstvo koje bi, kad bi ga općenito i spontano prihvatila velika većina ljudi u mnogim zemljama, kao čudom preobrazilo cijelu scenu i za nekoliko godina učinilo cijelu Europu, ili njezin veći dio, slobodnom i sretnom, kao što je to danas Švicarska".⁴ Ova, više pane-

³ Izvaci iz govora Victora Hugoa na Mirovnom kongresu u Parizu 1849. godine, str. 12

⁴ Izvaci iz govora Winstona Churchilla, str. 13

uropska, vizija britanskog državnika oživotvorena je osnivanjem Vijeća Europe, najstarije europske institucije utemeljene nakon Drugog svjetskog rata, **5. svibnja 1949.** godine u Londonu. Stoga se 5. svibnja obilježava kao **Dan Vijeća Europe.**

Povelju o osnivanju Vijeća Europe potpisalo je deset zemalja: Belgija, Francuska, Luksemburg, Nizozemska, Velika Britanija, Irska, Italija, Danska, Norveška i Švedska. Promicanje demokracije, promicanje poštovanja ljudskih prava te promicanje pravne države definirani su kao temeljne zadaće Vijeća. Danas, pedeset i tri godine nakon osnivanja, Vijeće Europe broji četrdeset i četiri zemlje članice, među kojima su i sve zemlje članice Europske unije. Međutim, ubrzo nakon njegova osnivanja, postalo je jasno da Vijeće Europe, kao međunarodna organizacija koja djeluje prema načelima klasičnih međudržavnih odnosa, nije moglo dati pravi odgovor na rastuće izazove poratne Europe, te je, stoga, projekt ujedinjene Europe, koji je rezultirao stvaranjem Europske unije kakvu danas poznajemo, pokrenut na temeljima Schumanove deklaracije. Ipak, gledano iz današnje perspektive, kad se proces približavanja Europskoj uniji već proširio na srednju i istočnu Europu, očituje se temeljna važnost obiju institucija, i Vijeća Europe i Europske unije, u izgradnji ujedinjene Europe. Stoga u okviru Europskog tjedna podsjećamo na povijesnu važnost obaju datuma: i **9. svibnja, Dana Europe,** i **5. svibnja, Dana Vijeća Europe.**

Potpisivanje Ugovora iz Pariza 18. travnja 1951.

Biografije idejnih začetnika Europske unije

Francuski političari Jean Monnet i Robert Schuman zauzimaju važno mjesto među utemeljiteljima Europske unije. Monnetove ideje o objedinjavanju proizvodnje ugljena i čelika u Francuskoj i Njemačkoj, u okviru i pod nadzorom jednog novog, europskog tijela, formalizirane su u Schumanovoj deklaraciji, dokumentu koja se smatra početkom stvaranja Europske unije.

Jean Monnet (1888.-1979.)

Monnet je mladost proveo pomažući u poslu ocu, koji se bavio proizvodnjom konjaka. Na početku Prvog svjetskog rata, organiziranje zaliha predstavljalo je za Saveznike velik problem, za koji je Monnet predložio rješenje. Premijera Francuske Vivianija uvjerio je u potrebu zajedničkog planiranja opskrbe Francuske i Engleske. Poslan je u London, gdje je uspostavio francusku bazu za koordiniranje prijama i transporta zaliha. Zahvaljujući svojim izvanrednim postignućima, Monnet je krajem rata imenovan pomoćnikom generalnog sekretara Lige naroda (1919. godine). Uskoro je shvatio da Liga naroda jednostavno nije sposobna postići mir i sklad, a što si je bila postavila za cilj. Tako je 1923. godine otišao s dužnosti i vratio se obiteljskom poslu.

Početak Drugog svjetskog rata, Monnet je ponovno poslan u London kako bi organizirao zajedničko upravljanje zalihama Saveznika. Kao član Britanskog vijeća za nabavku (1940.-1943.), igra važnu ulogu u koordiniranju savezničkih aktivnosti. Već tada Churchill i de Gaulle, koji njegovu ideju prihvaćaju, predlaže hitno osnivanje federalne unije između Francuske i Velike Britanije. Međutim, ta revolucionarna inicijativa pada u vodu zbog malodušnosti francuskih političkih krugova koji razmišljaju o predaji. Nakon rata, de Gaulle poziva Monneta da se pridruži Francuskom komitetu za oslobođenje, gdje dobiva zadatak izrade nacrt plana za gospodarski preporod Francuske. Monnetov plan iz 1947. godine pozivao je na modernizaciju francuske industrije i poljoprivrede uz vladinu pomoć i nadzor. Krajem četrdesetih, shvatio je da su trgovine između Njemačke i Francuske, zbog nadzora nad Ruhrom (regije bogate ugljenom i čelikom), dostigle opasne razmjere te da bi mogle ponovno potaknuti razmirice, kao što je bio slučaj nakon Prvog svjetskog rata. S nekoliko suradnika Monnet je skicirao nacrt revolucionarnog prijedloga: da se francuski i njemački resursi ugljena i čelika ujedine pod nadzorom jednog novog, europskog tijela; a zatim je taj prijedlog izložio francuskom ministru vanjskih poslova Robertu Schumanu.

Schumanov plan uspostavio je Europsku zajednicu za ugljen i čelik, a Monnet je imenovan njezinim prvim predsjednikom (1952.-1955.). Godine 1955. Monnet osniva Odbor za djelovanje Ujedinjenih država Europe, u kojem je do svoje smrti neumorno pozivao europske političke krugove da nastave put k europskom jedinstvu.

Robert Schuman (1886. - 1963.)

Životni put Roberta Schumana predstavlja prototip pravog Europljanina. Roden je u Luksemburgu, a odrastao je u Lorraini, danas francuskoj pokrajini koja je u to vrijeme pripadala Njemačkoj. Kao mladić, studirao je pravo u Berlinu, Bonnu, Münchenu i

Strasbourg, nakon čega se zaposlio kao pravnik u Metzu (Francuska). Rođenjem njemački državljanin, nakon 1918. godine, kad Lorraine dolazi pod francusku upravu, dobiva francusko državljanstvo.

Tijekom života Schuman je obnašao nekoliko važnih dužnosti. Političku je karijeru započeo još 1919. godine, kao zastupnik Thionvillu u Francuskoj nacionalnoj skupštini. Za njemačke okupacije Francuske, tijekom Drugog svjetskog rata, zatočio ga je Gestapo. Nakon uspješnog bijega, priključuje se francuskom pokretu otpora.

Po završetku Drugog svjetskog rata, Schuman pristupa francuskom Narodno-republikanskom pokretu (1945.-1962.), zatim postaje ministar financija (1946. i 1947.) te predsjednik vlade (od 1947. do 1948. i ponovo 1957.). Dužnost ministra vanjskih poslova u francuskoj vladi obnaša od 1948. do 1953. godine, kada se posvetio promicanju ideje ujedinjenja Europe.

Schuman je uporno zagovarao miran sporazum s Njemačkom. Godine 1950. preložio je ujedinjenje proizvodnje ugljena i čelika Francuske i Njemačke te njihovo stavljanje pod zajedničku nadnacionalnu vlast, prema prijedlogu Jeana Monneta. Taj tzv. Schumanov plan oživotvoren je 1951. godine stvaranjem Europske zajednice za ugljen i čelik, što je bio prvi korak prema stvaranju Europske unije. Godine 1958., tada član Kršćanske demokratske parlamentarne skupine, Schuman je jednoglasno izabran za prvog predsjednika Zajedničke skupštine, današnjeg Europskog parlamenta.

(EZ)

Jean Monnet i Robert Schuman

Odabrani tekstovi

Victor Hugo: Doći će dan

"Gospodo, da je netko prije četiri stoljeća, u razdoblju u kojemu se ratovalo među općinama i među gradovima, da je tada netko rekao pokrajinama Loreni i Pikardiji, Normandiji i Bretanji te ostalim pokrajinama..."

"...Doći će dan kad više nećete međusobno ratovati, doći će dan kad više nećete dizati vojsku jedni protiv drugih. (...) Postavit ćete malu drvenu kutiju od borova drva, nazvat ćete je glasačkom kutijom, a što će iz te kutije izići? Iz nje će izići društvo u kojemu ćete svi osjetiti da živite, društvo koje će vam svima biti drago kao vaša duša..."

"...Da je to netko tada rekao, gospodo, svi pozitivno usmjereni ljudi, svi ozbiljni ljudi, svi tadašnji veliki političari uzviknuli bi: Oh, kakav sanjar! Oh, kakvog li vizionara!..."

"...Gospodo, proteklo je vrijeme, a ta je tlapnja sada stvarnost..."

"...Osvanut će dan kad će vam se rat između Pariza i Londona, između Petrograda i Berlina, te između Beča i Torina činiti jednako apsurdnim i nemogućim kao što bi danas bio rat između Rouena i Amiens..."

"...Osvanut će dan kad ćete se vi, Francuska, Rusija, Italija, Engleska i Njemačka, i sve nacije ovoga kontinenta, ne gubeći svoje posebnosti i svoju slavnu individualnost, stopiti u superiorno jedinstvo i stvoriti europsko bratstvo, na isti način na koji su se i Normandija, Bretanja, Burgundija, Lorena, Alzas i sve naše pokrajine stopile u Francusku. Osvanut će dan kada više neće biti drugih bojnih polja osim tržišta koja se otvaraju trgovini i duhova koji se otvaraju idejama. Osvanut će dan kad će metke i bombe zamijeniti glasovanje, opći narodni izbori, istinska arbitraža velikog suverenog senata koji će Europi biti ono što je Parlament Engleskoj, ono što je Skupština Njemačkoj i ono što je Zakonodavna skupština Francuskoj! ..."

Victor Hugo,
Mirovni kongres,
Pariz, 21. kolovoza 1849.

Govor Winstona Churchilla akademskoj mladeži u Zürichu

"...Želim vam danas govoriti o tragediji Europe. Ovaj plemeniti kontinent, koji u svemu obuhvaća najljepša i najkultiviranija područja zemlje te uživa blago i umjerno podneblje, domovina je svih velikih starih rasa zapadnog svijeta. Ovdje su izvori kršćanske vjere i kršćanske etike. Ovdje je kolijevka skoro svih kultura, umjetnosti, filozofije i znanosti i starog i novog doba. Kad bi se Europa jednom ujedinila u uzajamnom dijeljenju zajedničke baštine, neizmjerni bi bili sreća, blagostanje i slava u kojima bi uživalo njezinih tri ili četiri milijuna ljudi. Pa ipak, u Europi je nastao onaj niz zastrašujućih nacionalističkih sukoba koje su teutonske nacije pokrenule u svom usponu k moći, a svjedoci smo kako to u dvadesetom stoljeću, i to za vrijeme našeg životnog vijeka, uništava mir i upropaštava izgled cijelog čovječanstva..."

"...Međutim, cijelo vrijeme postoji sredstvo koje bi, kad bi ga općenito i spontano prihvatila velika većina ljudi u mnogim zemljama, kao čudom preobrazilo cijelu scenu i za nekoliko godina učinilo cijelu Europu, ili njezin veći dio, slobodnom i sretnom, kao što je to danas Švicarska. Koje je to suvereno sredstvo? Treba, naime, ponovno stvoriti europsku obitelj naroda ili nastojati, što je više moguće, da se to postigne, te toj obitelji dati strukturu u kojoj će živjeti u miru, sigurnosti i slobodi. Moramo izgraditi neku vrstu Sjedinjenih Europskih Država. Samo će na taj način stotine milijuna težaka moći ponovno osjetiti male radosti i nade zbog kojih vrijedi živjeti. Proces je jednostavan. Sve što je potrebno, odluka je stotina milijuna muškaraca i žena da čine pravo, a ne krivo i da kao nagradu za to dobiju blagoslov, a ne prokletstvo..."

"...Sada ću reći nešto što će vas iznenaditi. Prvi korak u ponovnom stvaranju europske obitelji mora biti partnerstvo između Francuske i Njemačke. Samo na taj način Francuska može ponovno zadobiti svoju vodeću moralnu i kulturnu ulogu u Europi. Europa ne može doživjeti preporod bez duhovno velike Francuske i bez duhovno velike Njemačke. Struktura Sjedinjenih Europskih Država, ako se izgradi dobro i istinski, bit će takva da će učiniti materijalnu snagu jedne države manje važnom. Male će države biti podjednako važne kao i velike, i steći će svoju poziciju kroz doprinos zajedničkom cilju..."

"...Ali moram vas upozoriti. Vrijeme je možda kratko. Trenutačno je predah. Topovi su utihnuli. Borbe su prestale, ali opasnosti nisu. Ako želimo izgraditi Sjedinjene Europske Države, ili kako god da se zovu, moramo početi sada..."

"...Sada ću sažeti zadaće koje su pred vama. Naš trajni cilj mora biti izgradnja i jačanje Ujedinjenih naroda. Pod tim globalnim konceptom i u sklopu njega moramo ponovno stvoriti europsku obitelj naroda u regionalnoj strukturi, pod nazivom, možda, Sjedinjene Europske Države. A prvi praktični korak bio bi osnivanje Vijeća Europe. Ako se u početku sve europske države ne budu željele ili mogle pridružiti Uniji, mi, bez obzira na to, moramo krenuti u okupljanje i udruživanje onih koje to žele i mogu. Spas običnih ljudi, svake rase i svake zemlje, od rata ili kmetstva mora se zasnivati na čvrstim temeljima i mora ga čuvati spremnost svih muškaraca i žena da radije umru nego da pristanu na tiraniju. U ovom hitnom poslu Francuska i Njemačka moraju zajednički preuzeti vodstvo. Velika Britanija, britanski Commonwealth, moćna Amerika i, nadam se, sovjetska Rusija - jer tada bi doista sve bilo dobro - moraju biti prijatelji i pokrovitelji nove Europe i moraju zagovarati njeno pravo da živi i sja. **Stoga vam kažem: Neka se Europa uzdigne!**"

Winston Churchill

Sveučilište u Zürichu, 19. rujan 1946.

Izvadak iz *Sjećanja* Jeana Monneta

"...Najprije je bilo važno točno znati što se želi reći. Predložiti stavljanje ugljena i čelika nekolicine država pod zajednički suverenitet, bila je tek zamisao. Trebalo je ići dalje, do razrade te zamisli, a tu se nisam mogao poslužiti svojim iskustvom; mogao sam samo odbaciti sustave za koje sam znao da nisu djelotvorni, a riječ je o međunarodnim organizmima za suradnju koji nisu sposobni za odlučivanje. Ali kakav bi oblik trebalo imati to zajedničko tijelo za odlučivanje Francuske i Njemačke, tijelo za koje u povijesti ne postoji nikakav uzor, to još nisam znao i bio mi je potreban savjet. Jednako tako, želio sam i da sve to ostane u tajnosti koliko je god to moguće. Slučaj je htio da u moj ured, u ulici Martignac, dođe mladi profesor prava, kojega nisam poznao, a savjetovao nas je, čini mi se, o zakonodavstvu za suzbijanje monopola, za koje sam smatrao da treba biti pojačano u Francuskoj. Paul Reuter⁵ bio je miran i pouzdan čovjek s istoka, koji se svojom briljantnom dijalektikom borio s konkretnim problemima u pravu i politici, a postavljao ih je na njihova mjesta..."

"...Spomenuo sam mu neke od svojih ideja, a on ih je prihvatio s toliko razumijevanja i oduševljenja da sam dogovorio s njime još jedan sastanak sutradan, u subotu 15. travnja. Toga dana predstavio sam mu glavninu svojeg plana spajanja ugljena i čelika, i zamolio ga da do sljedećega dana razmisli o obliku tijela koje bi time zajednički upravljalo. U nedjelju smo se sastali s Hirschom⁶ u Monttort-l'Amauryu. Tog je dana sastavljena prva inačica onoga što će kasnije postati francuski prijedlog od 9. svibnja. Ne mogu sada, nakon dvadeset godina, točno reći koliki je doprinos svakoga od nas trojice u tome tekstu, koji je prema diktatu zapisala moja vjerna tajnica, gđa. Miguez. Mogu samo reći da bez Hirscha i Reutera taj tekst ne bi odmah dobio razrađeni oblik koji ga je učinio pravim utemeljiteljskim dokumentom na osnovu kojega je nastala Zajednica. Ja sam imao jasan pogled na cilj, a njih su mi dvojica pružili način kako da do njega dođem uz pomoć povezivanja gospodarstva i ustanova za koje su oni, u samo nekoliko trenutaka, zamislili nove oblike s europskom dimenzijom.

'Svjetski mir ne može se očuvati ukoliko se ne ulažu stvaralački naponi razmjerni opasnostima koje ga ugrožavaju. Doprinos koji organizirana i živa Europa može dati civilizaciji nužan je za održavanje miroljubivih odnosa.¹ Ovaj će uvod ostati u svim kasnijim verzijama. Što se ostaloga tiče, sljedećih je dana nastalo dosta varijanti čije bi tumačenje moglo pokazati razvoj naših istraživanja. Ali već je tada sve bilo tu: 'Europa mora biti organizirana na federalnim temeljima. Francusko-njemački savez najvažniji je element, a francuska je vlada to odlučila postići... Nagomilane zapreke sprečavaju trenutno ostvarivanje te čvrste veze koju je francuska vlada sebi postavila za cilj. Ali od sada nadalje, uspostava zajedničkih temelja za gospodarski razvoj mora biti prva etapa francusko-njemačkoga saveza. *Francuska vlada predlaže stavljanje cjelokupne francusko-njemačke proizvodnje čelika i ugljena pod*

⁵ Paul Reuter, međunarodni pravnik, prvi s kojim je Monnet razgovarao o onome što će kasnije postati Schumanovim planom (op.a.).

⁶ Etienne Hirsch - Monnetov najbliži suradnik (op.a.).

nadzor jednog Međunarodnoga povjerenstva, otvorenog za sudjelovanje ostalih država Europe. Zadatak toga tijela bio bi da izjednači temeljne proizvodne uvjete i omogući postupno proširivanje stvarne suradnje s miroljubivim ciljevima i na druga područja.'

Time su utvrđeni ciljevi i metoda Zajednice..."

"...Reuter je skicirao institucionalni mehanizam: 'Najvažnija načela i obveze, utvrđeni u tekstu, naći će se u ugovoru između dviju država. Tijelo zaduženo za nadzor djelovanja cjelokupnog sustava bit će sastavljeno na temelju ravnopravne francuske i njemačke zastupljenosti, a predsjedat će mu osoba koju zajednički izaberu obje strane.' Iako ta riječ još nije bila izgovorena, ipak je time prvi put izražena pravna potvrda načela jednakosti Francuske i Njemačke, što je bio odlučan korak prema budućnosti punoj nade..."

"...Nakon što je odradio svoj dio, od neprocjenjive vrijednosti u toj fazi stvaranja, Reuter je otputovao u Aix kako bi nastavio držati predavanja. Razgovarali smo telefonom i nadao sam se da će se vratiti ne bi li s nama sastavio ugovor. Događaji su krenuli drugim putem, premda ne bih mogao reći zašto. Ali i dalje stoji da je Paul Reuter zamislio osnivanje Visokog povjerenstva, od same riječi do suštine stvari.

A Uri⁷ je zaslužan za suvislost gospodarskoga projekta. On je uzastopnim razradama stvarao pojam zajedničkoga tržišta, prostora bez carinskih zapreka, bez diskriminacije, ali uredenoga za obranu općih interesa. On je uveo zamisao o prijelaznim odredbama. Cjelina je istodobno pružala dojam dobre organizacije i liberalnog cilja. U njoj nije bilo proturječnosti: 'Postupno će se stvoriti uvjeti koji će sami po sebi osigurati racionalniju podjelu proizvodnje na najvišoj razini produktivnosti.' Nismo mogli ići dalje u tehničkom prikazu, jer nijedan stručnjak nije smio biti uveden u tajnu, a nismo imali ni dovoljno vremena. Suština se nalazila u tih stotinu i četiri napisanih redaka koji će kasnije biti tek neznatno izmijenjeni, a najbolje je izražena u ovih nekoliko redaka: 'Uspostavom zajedničke temeljne proizvodnje i osnivanjem novog Visokog povjerenstva, čije će odluke obvezivati Francusku, Njemačku i zemlje koje im pristupe, ovaj prijedlog postaviti će prve konkretne temelje europske federacije, nužne za očuvanje mira.' Zatražio sam da ovaj odlomak bude podcrtan jer se u njemu istodobno opisuju metoda, sredstva i ciljevi, koji će sada postati neodvojivi. Zadnja je riječ bila najvažnija: mir..."

Ulomak iz knjige "Sjećanja" (*Mémoires*) Jeana Monneta, str. 348. do 353., Editions Fayard, 1976.

⁷ Pierre Uri, ekonomist, vrstan analitičar i izvor ideja za Schumanovu deklaraciju i Ugovor o zajedničkom tržištu (op.a.).

Schumanova deklaracija od 9. svibnja 1950.

Svjetski mir ne može se očuvati ukoliko se ne ulažu kreativni naponi razmjerni opasnostima koje ga ugrožavaju.

Doprinos koji organizirana i živa Europa može dati civilizaciji neophodan je za održavanje miroljubivih odnosa. Francuska, koja je više od 20 godina predvodila napore oko ujedinjene Europe, uvijek je kao bitni cilj naglašavala služenje miru. Ujedinjena Europa nije ostvarena, imali smo rat.

Europa se neće stvoriti odjednom ili prema jednom jedinstvenom planu. Izgradit će se putem konkretnih postignuća koja će prvo stvoriti solidarnost *de facto*. Ujedinjavanje nacija Europe zahtijeva uklanjanje prastarog neprijateljstva između Francuske i Njemačke. Svaka mjera koja se poduzme mora se, u prvom redu, odnositi na ove dvije zemlje.

Imajući u vidu taj cilj, francuska vlada predlaže da se odmah poduzmu mjere glede jednog ograničenog, ali presudnog pitanja: ona predlaže da francusko-njemačka proizvodnja ugljena i čelika, kao jedna cjelina, bude stavljena pod zajedničku nadležnost Visokog povjerenstva, u sklopu jedne organizacije koja je otvorena za sudjelovanje i drugih zemalja Europe.

Objedinjavanje proizvodnje ugljena i čelika odmah bi trebalo osigurati uspostavu zajedničkih temelja gospodarskog razvitka, kao prvog koraka k federaciji Europe, što će promijeniti sudbinu onih regija koje su se dugo bavile proizvodnjom oružja, a čije su najčešće žrtve bile one same.

Tako uspostavljena solidarnost u proizvodnji dovest će do toga da svaki rat između Francuske i Njemačke postane ne samo nezamisliv, nego i materijalno nemoguć. Uspostava ove snažne proizvodne cjeline, koja je otvorena prema svim zemljama koje su voljne sudjelovati i koja se definitivno opredijelila da svim zemljama članicama pruži osnovne proizvode za industrijsku proizvodnju pod istim uvjetima, smatrat će se istinskim temeljima za njihovo gospodarsko ujedinjenje.

Ova će se proizvodnja nuditi cijelom svijetu, bez razlike i iznimaka, s ciljem da se doprinese podizanju životnog standarda i promicanju uspostave mira. Uz povećane resurse Europa će se moći usmjeriti na ostvarenje jedne od svojih bitnih zadaća - razvitak afričkog kontinenta.

Na taj će se način, jednostavno i brzo, ostvariti ona fuzija interesa koja je neophodna za uspostavljanje jedinstvenog gospodarskog sustava; to može biti poticaj iz kojeg će izrasti šire i dublje zajedništvo među zemljama koje su dugo bile međusobno suprotstavljene kroz krvave podjele.

Objedinjavanjem osnovne proizvodnje i uspostavom novog Visokog povjerenstva, čije će odluke biti obvezujuće za Francusku, Njemačku i druge zemlje članice, ovaj

će prijedlog biti prvi konkretni temelj europske federacije koja je neophodna za očuvanje mira. U svrhu promicanja ostvarenja definiranih ciljeva, francuska je vlada spremna započeti pregovore na sljedećim osnovama: zadaća koju će imati ovo zajedničko Visoko povjerenstvo bit će da se u najkraćem mogućem roku osigura modernizacija proizvodnje i unapređenje njezine kvalitete; ponuda ugljena i čelika pod jednakim uvjetima na francuskom i njemačkom tržištu, kao i na tržištima drugih zemalja članica; razvitak zajedničkog izvoza u druge zemlje; ujednačavanje i poboljšanje uvjeta života za radnike u ovim industrijskim granama.

Kako bi se ostvarili ovi ciljevi, počevši od vrlo različitih uvjeta u kojima se nalazi proizvodnja zemalja članica u ovom trenutku, predlaže se da se uvedu određene prijelazne mjere, kao što je primjena plana proizvodnje i ulaganja, uspostava kompenzacijskog mehanizma za ujednačavanje cijena i osnivanje fonda za restrukturiranje kako bi se omogućila racionalizacija proizvodnje. Promet ugljena i čelika između zemalja članica odmah će se osloboditi svih carinskih davanja i na njih se neće primjenjivati različite cijene prijevoza. Postupno će se stvoriti uvjeti koji će spontano osigurati veću nacionalnu raširenost proizvodnje na najvišoj razini produktivnosti.

Za razliku od međunarodnih kartela koji su skloni nametanju restriktivnih mjera na distribuciju i eksploataciju nacionalnih tržišta, kao i održavanju visoke dobiti, ova će organizacija osigurati stapanje tržišta i rast proizvodnje.

Gore definirana bitna načela i obveze bit će predmet sporazuma koji će Države potpisati i podastrijeti svojim parlamentima na ratifikaciju. Pregovori koji su potrebni za rješavanje pojedinosti u vezi s primjenom provest će se uz pomoć arbitra koji će se imenovati uzajamnim dogovorom. Njemu će se povjeriti zadaća da osigura da ostvareni sporazumi budu u skladu s utvrđenim načelima, a u slučaju da pregovori dosegnu mrtvu točku, on će odlučiti o tome koje se rješenje treba usvojiti. Zajedničko Visoko povjerenstvo, kojem je povjereno upravljanje ovim planom, bit će sastavljeno od neovisnih osoba koje imenuju vlade, poštujući ravnomjernu zastupljenost. Zajedničkim će se dogovorom između vlada odabrati predsjedatelj. Odluke ovog povjerenstva bit će izvršive u Francuskoj, Njemačkoj i drugim zemljama članicama. Odgovarajućim mjerama osigurat će se sredstvo priziva protiv odluka Povjerenstva.

Predstavnik Ujedinjenih naroda ovlastit će se i uputiti da dvaput godišnje Ujedinjenim narodima podnese javno izvješće, u kojem će iznijeti podatke o funkcioniranju ove nove organizacije, posebno što se tiče očuvanja njezinih ciljeva.

Institucija Visokog povjerenstva ni na koji način neće prejudicirati metode vlasništva nad poduzećima. Visoko povjerenstvo uzet će u obzir ovlasti koje su povjerene Međunarodnoj upravi za Ruhr i obveze svih vrsta koje su nametnute Njemačkoj, sve dok iste ostanu na snazi.

Simboli europskog ujedinjenja

Simboli su europskog ujedinjenja (Europske unije i Vijeća Europe), osim Dana Europe i Dana Vijeća Europe, i Zastava i Oda radosti, himna europskog ujedinjenja.

Zastava Vijeća Europe i Europske unije

Ideja o europskoj zastavi potječe zapravo od Vijeća Europe (VE). Od samoga osnutka 1949. godine, Vijeće Europe (sa sjedištem u Strasbourgu) nastojalo je pronaći simbole s kojima će se Europljani identificirati. Parlamentarna skupština Vijeća Europe 25. listopada 1955. donijela je jednoglasnu odluku o europskoj zastavi - Europu će simbolizirati krug načinjen od dvanaest zlatnih zvijezda na plavoj podlozi. Odbor ministara Vijeća Europe taj je prijedlog prihvatio na sastanku održanom 8. prosinca 1955. godine. Sudionici Vijeća su otada na mnogim javnim forumima poticali druge europske institucije da prihvate europsku zastavu. Time će se, vjerovali su u Vijeću Europe, ojačati ideja solidarnosti među različitim organizacijama u ujedinjenoj i demokratskoj Europi.

Nakon više od dva desetljeća, zastupnici u Europskom parlamentu (EP) pokrenuli su inicijativu da plavo-zlatna zastava postane simbolom tadašnje Europske ekonomske zajednice (EEZ). Nacrt rezolucije o zastavi, koji je podnio EP, podudario se s prvim izbornim izborima za Europski parlament 1979. godine. U travnju 1983. Europski je parlament prihvatio spomenutu rezoluciju. Bilo je samo pitanje vremena kada će zastava Vijeća Europe postati službenim simbolom Europske ekonomske zajednice. Na visokom skupu Europskoga vijeća u Fontainebleau 1984. godine istaknuto je, između ostalog, da je promicanje europskoga imidža i identiteta sastavni dio približavanja procesa europskih integracija europskim građanima.

Potporna zastavi Vijeća Europe dodatno je potvrđena u ljeto 1985. na sastanku Odbora za narode Europe u Milanu. Konačna službena potvrda trebala je još od Vijeća Europe te EU (tada još EEZ), plavu zastavu sa 12 zvijezda službeno kao vlastiti simbol koristi od početka 1986. godine.

Europsku zastavu, dakle, danas dijele Europska unija i Vijeće Europe. Početkom trećeg tisućljeća zastava je postala najprepoznatljivijim simbolom ujedinjene Europe. Vijeće Europe i institucije Europske unije u više navrata izrazile su zadovoljstvo zbog toga što među europskim građanima raste svijest o značenju europske zastave. Europska komisija, pak, u suradnji s Vijećem Europe, brine o tome da se taj simbol Europe upotrebljava na odgovarajući način i u odgovarajućim prilikama, s dignitetom i poštovanjem.

Himna Vijeća Europe i Europske unije

Odu radosti, završni dio Devete simfonije Ludwiga van Beethovena, za svoju je himnu najprije izabralo Vijeće Europe 1972. godine.

Od 1986., pak, tadašnja je Europska zajednica jednoglasno odlučila da Oda radosti postane himnom ujedinjene Europe kojom je prilikom i upućen poziv jednom od vodećih svjetskih dirigenata, Herbertu von Karajanu, da glazbeno aranžira Odu.

Kronologija stvaranja Europske unije

9. svibnja 1950.	Francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman, u govoru koji je inspirirao Jean Monnet, predlaže da Francuska, Savezna Republika Njemačka i bilo koja druga europska zemlja koja im se želi pridružiti, ujedine svoje izvore ugljena i čelika.
18. travnja 1951.	Šest zemalja (Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka) u Parizu potpisuje Ugovor kojim se osniva Europska zajednica za ugljen i čelik.
25. ožujka 1957.	U Rimu su potpisani ugovori kojima se osnivaju Europska ekonomska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju.
1. siječnja 1973.	Danska, Irska i Velika Britanija pristupaju Zajednici.
9. i 10. prosinca 1974.	Na sastanku na vrhu u Parizu, šefovi država ili vlada zemalja članica odlučuju se sastajati tri puta godišnje, kao Europsko vijeće, te odlučuju da se zastupnici u Europski parlament biraју općim pravom glasa.
6. i 7. srpnja 1978.	Na Europskom vijeću u Bremenu, Francuska i Njemačka predstavljaju program za užu monetarnu suradnju, tj. za Europski monetarni sustav.
13. ožujka 1979.	Europski monetarni sustav počinje djelovati.
7. i 10. lipnja 1979.	Održani su prvi opći izbori za 410 mjesta u Europskom parlamentu.
1. siječnja 1981.	Grčka pristupa Zajednici.
1. siječnja 1986.	Španjolska i Portugal pristupaju Zajednici.
17. i 28. veljače 1986.	U Luksemburgu i Den Haagu potpisan je Jedinstveni europski akt.
9. studenog 1989.	Pad Berlinskog zida.

29. svibnja 1990.	U Parizu je potpisan ugovor o osnivanju Europske banke za obnovu i razvoj.
19. lipnja 1990.	U Schengenu je potpisan Ugovor o ukidanju graničnih kontrola.
3. listopada 1990.	Njemačka je ponovo ujedinjena.
7. veljače 1992.	U Maastrichtu je potpisan Ugovor o Europskoj uniji.
1. siječnja 1993.	Uvođenje jedinstvenog tržišta.
1. siječnja 1995.	Austrija, Finska i Švedska pristupaju Uniji.
26. ožujka 1995.	Schengenski sporazum stupa na snagu.
1. siječnja 1999.	Jedanaest zemalja Europske unije ulazi u treću fazu Europske monetarne unije i usvaja euro.
26. veljače 2001.	U Nici je potpisan Ugovor o sastavu i djelovanju institucija Unije nakon proširenja.
1. siječnja 2002.	Kovanice i novčanice eura ulaze u opticaj.
1. lipnja 2002.	Kovanice i novčanice nacionalnih valuta zemalja Europske unije, članica Europske monetarne unije, povlače se iz optica-ja.

Važni datumi u povijesti Vijeća Europe

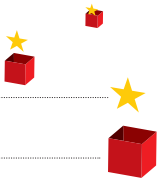
5. svibnja 1949. U Londonu deset zemalja (Belgija, Francuska, Luksemburg, Nizozemska, Velika Britanija, Irska, Italija, Danska, Norveška i Švedska) potpisuju ugovor kojim se osniva Vijeće Europe.
4. studenog 1950. U Rimu su potpisane Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe.
19. prosinca 1954. Potpisana je Europska kulturna konvencija.
12. siječnja 1957. Osnovana je Stalna konferencija lokalnih i regionalnih vlasti Europe.
18. rujna 1959. Vijeće Europe osnovalo je Europski sud za ljudska prava.
18. listopada 1961. U Torinu je potpisana Europska socijalna povelja Vijeća Europe.
1. lipnja 1972. U Strasbourgu je otvoren Europski centar za mladež Vijeća Europe.
26. studenog 1987. Potpisana je Europska konvencija o sprečavanju mučenja ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, koju je sastavilo Vijeće Europe.
30. travnja 1990. U Lisabonu je otvoren Centar Sjever/Jug.
10. svibnja 1990. Vijeće Europe osnovalo je Europsku komisiju za demokraciju putem prava.
8. i 9. listopada 1993. U Beču je održan prvi sastanak na vrhu šefova država i vlada Vijeća Europe, koji usvajaju Deklaraciju kojom potvrđuju njegovu paneuropsku orijentaciju te određuju nove političke prioritete u zaštiti nacionalnih manjina i u borbi protiv svih oblika rasizma, ksenofobije i netolerancije.

1. veljače 1995.	Potpisana je Okvirna konvencija o zaštiti nacionalnih manjina, koju je sastavilo Vijeće Europe.
15. prosinca 1995.	U Budimpešti je otvoren drugi Europski centar za mladež Vijeća Europe.
4. travnja 1997.	Potpisana je Europska konvencija o ljudskim pravima i biomedicini.
10. i 11. listopada 1997.	U Strasbourgu je održan drugi sastanak na vrhu šefova država i vlada Vijeća Europe.
1. studenog 1998.	U Strasbourgu je osnovan jedinstveni stalni Sud za ljudska prava.

Od njegovog osnivanja 1949. godine do danas u članstvo Vijeća Europe ušle su slijedeće države:

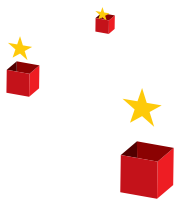
Albanija, Andora, Armenija, Austrija, Azerbajdžan, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Gruzija, Grčka, Hrvatska (6.11.1996), Irska, Island, Italija, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Mađarska, Makedonija, Malta, Moldavija, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Ruska Federacija, San Marino, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Turska, Ukrajina, Velika Britanija.

Bilješke

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

Ministarstvo za europske integracije

Ulica grada Vukovara 62
10000 Zagreb

tel. (1) 45 69 335, (1) 45 69 336

fax (1) 63 03 183

e-mail: info@mei.hr

<http://www.mei.hr>